

20.

Wartość poczucia bezpieczeństwa we wspólnocie

I. PROSPEKT WARTOŚCI

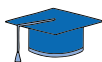
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poczucie bezpieczeństwa we wspólnocie poprzez budowanie i utrzymywanie właściwych relacji międzyludzkich

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność zaufania drugiej osobie

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Zaufanie jako warunek poczucia bezpieczeństwa w relacjach międzyludzkich.
- Granice zaufania drugiemu człowiekowi.

- Jak przynależność do grupy wpływa na poczucie bezpieczeństwa?
- Czy w szkole czuję się bezpiecznie?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Poczucie bezpieczeństwa jest niezbędnym warunkiem do budowania prawidłowych relacji z innymi.
- Respektowanie praw człowieka daje gwarancję bezpieczeństwa.
- Prawo do własności jest istotnym elementem wpływającym na poczucie bezpieczeństwa człowieka.

Zasady

- Jestem dyskretny, szanuję prawo innych do posiadania tajemnic.
- Nie nadużywam zaufania, jakim darzy mnie druga osoba.
- Staję w obronie osób prześladowanych, dyskryminowanych lub izolowanych przez grupę.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Jedną z przyczyn braku poczucia bezpieczeństwa w kontakcie z drugim człowiekiem jest nieufność oraz lęk przed odrzuceniem, związane z nieprawidłowymi relacjami rodzinnymi dziecka¹.
- Brak poczucia bezpieczeństwa objawia się wycofaniem emocjonalnym lub agresją.
- Atmosfera szczerości w rodzinie buduje poczucie bezpieczeństwa.

Zasady

- Od mojej akceptacji i mądrego wychowania dziecka zależy jego poczucie bezpieczeństwa.

¹ „Jeśli rodzice porzucą dziecko, jeśli je krzywdzą i nie darzą miłością, wówczas psychika dziecka, młodego człowieka nie rozwija się normalnie, zostaje wypaczona. Tu ma źródło niedostosowanie społeczne i wykołejanie się wielu młodych ludzi. Rezultatem jest agresja wobec społeczeństwa, różnorodne przestępstwa, uzależnienie od narkotyków, alkoholizm, samobójstwa, perwersja seksualna. Młodzi ludzie mszczą się za swoje odrzucenie, za brak należytą im miłości i dlatego łamią normy współżycia społecznego i niszczą siebie”. Z. Matulka, *Wychowanie do wolności jako podstawowy problem pedagogiczny*, w: *Pedagogika ogólna. Podstawowe problemy aksjologiczne*, red. M. Nowak, T. Kukołowicz, wyd. KUL, Lublin 1997, s. 247.

- W moim domu stwarzam atmosferę bezpieczeństwa i opieki, dzięki czemu dziecko jest silnie związane z domem rodzinnym, a poczucie stabilizacji staje się częścią jego osobowości.
- Uważnie obserwuję, czy znajomi dziecka nie przejawiają agresji albo niepewności i braku stabilizacji.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Warunkiem poczucia bezpieczeństwa jest świadomość własnej wartości oraz dowartościowywanie drugiego człowieka.
- Z prawidłowego odniesienia wobec samego siebie: szacunku, obrony godności, miłości siebie wynika właściwe odniesienie do drugiego.
- Trzeba rozmawiać z uczniami na temat poczucia bezpieczeństwa.

Zasady

- Nigdy nie pozostaję obojętny na krzywdę, która dotyka ucznia.
- Reaguję na przemoc fizyczną, psychiczną, słowną i emocjonalną wśród uczniów.
- Zawsze staram się wspomóc i dowartościować uczniów słabszych; nie dopuszczam do prześladowania ucznia w klasie z jakiegokolwiek powodu.
- Nie boję się stawać w obronie pokrzywdzonego ucznia przed klasą i gronem pedagogicznym.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Można przeprowadzić z uczniami zajęcia z wykorzystaniem elementów psychogimnastyki, kształcąc w ten sposób poczucie zaufania do osób w grupie i ukazując podstawowe mechanizmy wzajemnego zaufania. Ćwiczeniem, które z powodzeniem można przeprowadzić w klasie jest „Serce dzwonu”. Uczniowie dzielą się na kilkuosobowe grupy. Jedna osoba staje w środku, pozostałe otaczają ją w ciasno ustawionym kręgu. Ich zadaniem będzie bezpieczne podtrzymywanie osoby w środku, która „huśta się” na różne strony jak serce dzwonu. Po wykonanym ćwiczeniu omawiamy jego przebieg: uczniowie wyrażają, co czuli, czego doświadczyli, co odkryli, czego się obawiali, co było trudne, co łatwe, czy znajdowali się już w podobnej sytuacji?

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Młodzi ludzie wnoszą z domu rodzinnego poczucie własnej wartości, co wpływa na ich poczucie bezpieczeństwa. Czują się domownikami społeczeństwa, małej wspólnoty, jaką stanowi szkoła. Dzięki poczuciu własnej godności potrafią uszanować godność drugiej osoby, jej prawo do własności, posiadania tajemnic. Uczniowie są dyskretni i nie nadużywają zaufania okazanego im przez drugą osobę. Rodzice nie izolują uczniów od trudnych sytuacji, lecz uczą przeżywać je we właściwy sposób, tak by sytuacja ewentualnego kryzysu nie zaburzyła poczucia bezpieczeństwa ich dzieci. Wychowawcy wspierają i dowartościowują uczniów, zwłaszcza gdy młody człowiek nie wyniósł z domu rodzinnego poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa.

1.10. ZAGROŻENIA

W domu rodzinnym nie obowiązują jasno określone kryteria moralne, przez co dziecko jest zdezorientowane i traci poczucie bezpieczeństwa. Uczniowie w obliczu trudnych sytuacji nie znajdują wsparcia w rodzinie. Rodzice nadmiernie obciążają dzieci problemami dorosłych. Uczeń z zachwianym poczuciem bezpieczeństwa staje się drażliwy i może być agresywny wobec kolegów szkolnych. Nauczyciel bagatelizuje przejawy agresji uczniów względem siebie. Klasa przestaje być środowiskiem, w którym uczniowie czują się bezpiecznie.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Poczucie bezpieczeństwa jest podstawową potrzebą dziecka i każdego dorosłego człowieka. Zapewnia prawidłowy rozwój emocjonalny i fizyczny. Bezpieczeństwo, które dziecko otrzymuje od rodziców czy nauczyciela sprawia, że staje się pewne siebie, ufne i otwarte na nowe doświadczenia. Wie, że w przypadku niebezpieczeństwa, niepowodzenia może liczyć na schronienie i wsparcie.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Czesław Jacek Centkiewicz – urodził się 18 października 1904 roku w Warszawie, zmarł 10 lipca 1996 roku, polski pisarz, reportażysta, podróżnik. Autor licznych utworów młodzieżowych i reportaży poświęconych terenom podbiegunowym. Do najpopularniejszych należą następujące tytuły: *Zaczarowana zagroda*, *Anaruk, chłopiec z Grenlandii* i *Odarpi, syn Egigwy*.

Książka pt. *Anaruk, chłopiec z Grenlandii* opowiada o życiu dwunastoletniego Eskimosa Anaruka, który wraz z rodziną mieszka na Grenlandii. Chłopiec poluje, łowi ryby i bawi się. Mały Eskimos zaprzyjaźnił się z tamtejszym polarnikiem i jego ekipą badawczą. W książce poznajemy zwyczaje i obyczaje eskimoskiej rodziny.

Złodziejstwo jest tu również nie znane. Tugto nie mógł w żaden sposób zrozumieć, gdy pytałem, czemu nie zamyka swych rzeczy. „Mogą ci je przecież ukraść” – chciałem powiedzieć, ale w języku eskimoskim nie ma słowa „kraść”. Nikt nie chowa skór, jedzenia, nikt nie zamyka namiotu, bo i po co? Każdemu wolno pożyczyć sobie ten przedmiot, jakiego mu potrzeba, nawet w czasie nieobecności właściciela. Nigdy się jednak nie zdarza, aby wypożyczona rzecz nie została oddana w jak najlepszym porządku.

Ta ufność i gościnność są, niestety, wielokrotnie nadużywane przez kupców i handlarzy, którzy przyplływają tu na statkach niegodziwie wykorzystując naiwnych i łatwowiernych Eskimosów.

Życie w eskimoskiej osadzie jest spokojne, a mieszkańcy są wobec siebie życzliwi. Wzajemnie sobie pomagają, współpracują i pożyczają od siebie przedmioty. W swojej grupie czują się bezpiecznie, dlatego jakiegokolwiek przestępstwa zdarzają się bardzo rzadko.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Pokoju zatem trzeba ciągle się uczyć. Trzeba, w konsekwencji, wychowywać się do pokoju, jak mówi orędzie na pierwszy dzień roku 1979. Trzeba uczyć się go uczciwie i szczerze na różnych poziomach i w różnych środowiskach, zaczynając od dzieci w szkołach podstawowych, aż do tych, którzy rządzą. W jakim stadium tego powszechnego wychowania do pokoju się znajdujemy? Ile pozostaje jeszcze do zrobienia? Ile trzeba jeszcze się nauczyć.

Jan Paweł II, *Rok Pokoju*, 1.01.1979, 2, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, II, 1, 1979 (styczeń – czerwiec), wyd. Pallottinum, Poznań 1990, s. 2.

Chrześcijanie mogą wychodzić naprzeciw światu, czy raczej naprzeciw ludzkości poświeceniowej i nawiązać z nią konstruktywny dialog. Mogą także pochylić się, jak ewangeliczny Samarytanin, nad człowiekiem zranionym, usiłując leczyć jego rany na początku XXI stulecia. A zachęta do niesienia pomocy człowiekowi jest nieporównanie ważniejsza od polemik i oskarżeń dotyczących na przykład oświeceniowego podłoża wielkich katastrof dziejowych XX wieku. Bowiem duch Ewangelii wyraża się przede wszystkim w postawie gotowości do niesienia bliźniemu braterskiej pomocy.

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, wyd. Znak, Kraków 2005, s. 114.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Chociażbym chodził ciemną doliną, zła się nie ulękę, bo ty jesteś ze mną. Twój kij i twoja łaska dodają mi otuchy. Stół dla mnie zastawiasz wobec mych przeciwników; namaszczasz mi głowę olejkami; mój kielich jest przeobfity. Tak, dobroć i łaska pójdą w ślad za mną przez wszystkie dni mego życia i zamieszkać w domu Pańskim na długie dni.

Ps 23,4-6;
por. Ps 18; Ps 46.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego. Jest naturalną społecznością, w której mężczyzna i kobieta są wezwani do daru z siebie w miłości i do przekazywania życia. Autorytet, stałość i życie w związkach rodzinnych stanowią podstawy wolności, bezpieczeństwa i braterstwa w społeczeństwie. Rodzina jest wspólnotą, w której od dzieciństwa można nauczyć się wartości moralnych, zacząć czcić Boga i dobrze używać wolności. Życie rodzinne jest wprowadzeniem do życia społecznego.

KKK 2207;
por. 2290; 2381.

IV. LITERATURA

- Albisetti V., *Czy można przezwyciężyć strach?*, tłum. A. Mika, wyd. Salwator, Kraków 2005.
- Albisetti V., *Jak przezwyciężyć nieśmiałość?*, tłum. J. Zarzycka, wyd. Salwator, Kraków 2005.
- Atkinson S., *Budowanie poczucia własnej wartości*, tłum. K. i W. Marcysiakowie, Zys i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2006.
- Caron A.F., *Matki i córki. Nie przestawaj mnie kochać. Poradnik dla matek dorastających córek*, tłum. M. Ojrzyńska, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2007.
- Carr A., *Depresja i próby samobójcze młodzieży. Sposoby przeciwdziałania i reagowania*, tłum. J. Rybski, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2008.
- Centkiewicz C., *Anaruk, chłopiec z Grenlandii*, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018.

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, wyd. Znak, Kraków 2005.

Jan Paweł II, *Rok Pokoju*, 1.01.1979, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, II, 1, 1979 (styczeń – czerwiec), wyd. Pallottinum, Poznań 1990, s. 1-3.

Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.

Matulka Z., *Wychowanie do wolności jako podstawowy problem pedagogiczny*, w: *Pedagogika ogólna. Podstawowe problemy aksjologiczne*, red. M. Nowak, T. Kukołowicz, wyd. KUL, Lublin 1997, s. 243-250.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.

Rogge J.U., *Dojrzewanie, czyli jak pozwolić odejść i pozostać wsparciem*, tłum. A. Kalińska, wyd. Jedność, Kielce 2005.

Smith M., *Między ojcem a synem. Dzielenie się wiarą, umacnianie więzi i stawanie się mężczyzną*, tłum. B. Majczyzna, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002.

Wills-Brandon C., *Jak mówić nie i budować udane związki*, tłum. D. Dołęga, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003.

Zubrzycka E., *Słup soli*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2016.

